

BARBARA JELONEK*

Aspekty prawne i społeczne nowelizacji wieku pełnoletności wprowadzonej w Japonii 1 kwietnia 2022 r.

*„Kame no kou yori toshi no kou”
oznacza „starszy, mądrzejszy”¹*

Wprowadzenie

Jak napisał A. Kościółek pełnoletność to ‘określony przepisami prawa cywilnego status prawny osoby fizycznej, który uzyskiwany jest w efekcie wystąpienia określonych zdarzeń’². Z kolei K. Federowicz pełnoletność określił jako ‘właściwość osoby fizycznej, która daje jej możliwość czynnego uczestniczenia w obrocie cywilnoprawnym’³.

Określenie ustawowej granicy wieku pełnoletności jest istotną kwestią prawną wpływającą na wiele społecznych aspektów życia człowieka, w tym na szeroki wachlarz uprawnień i obowiązków obywatela.

---

* Barbara Jelonek, dr, Uniwersytet Wrocławski, drbarbarajelonek@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8736-8382>.

¹ Japońskie przysłowie, *Age Restrictions in Japan: Drinking, Smoking, Voting & More*, <https://www.realestate-tokyo.com/living-in-tokyo/japan-info/age-restrictions/> (dostęp: 15 VI 2022).

² A. Kościółek, *Art. 152, w: Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1, t. 2, pod red. T. Zembrzuskiego, Warszawa 2020, s. 348.

³ K. Federowicz, *Wiek pokrzywdzonego i świadka w czasie przesłuchania*, w: *Przesłuchanie małoletnich i ofiar przestępstw seksualnych*, Warszawa 2020, s. 284 i n.; zob. także: K. Jaśkiewicz, *Osoba fizyczna*, w: *Leksykon cen transferowych*, pod red. J.F. Miki, Warszawa 2019, s. 198 i n.

Od momentu wprowadzenia japońskiego kodeksu cywilnego za czasów Meiji (1890–1896) oraz jego powojennej nowelizacji z roku 1945 gospodarka Japonii radykalnie zmieniła się w wielu różnych aspektach w zależności od wpływów globalizacji rynku, a także rozwoju technologii informacyjnej i środków transportowych. Ponadto praktyka sądowa ukształtowała w tym czasie obszerne orzecznictwo, które napotykało na rozmaite wyzwania związane z nieprzystosowaniem przepisów prawnych do aktualnych wyzwań społecznych⁴.

Biorąc pod uwagę powyższe, przepisy dotyczące zobowiązań zostały zrewidowane, by mogły odpowiadać obecnym wyzwaniom i rozwojowi ekonomiczno-społecznemu. W szczególności zmianom uległy regulacje dotyczące umów cywilnoprawnych⁵.

Japoński prawodawca podjął decyzje zmierzające do reform prawa mających uczynić przepisy prawne bardziej zrozumiałymi dla społeczeństwa poprzez wyjaśnienie oparte na aktualnym orzecznictwie i wypracowanej nowoczesnej praktyce sądowej⁶.

Celem niniejszego artykułu jest przywołanie regulacji prawnych oraz społeczno-kulturowych aspektów wprowadzenia nowego wieku pełnoletności w Japonii. W artykule omówiono przepisy prawne, które w związku z nowelizacją japońskiego kodeksu cywilnego (jap. Minpō) zostały zmienione, oraz społeczne wyzwania, jakie towarzyszą tej zmianie prawnej.

---

⁴ Por. B. Jelonek, *Statistical trends and law regulations of Japanese marriage*, „Miscellanea Anthropologica et Sociologica” 2016, no. 17(3), s. 103–109; Eadem, *Współczesne regulacje prawne i perspektywy zmian instytucji japońskiego małżeństwa na kanwie art. 24 Konstytucji Japonii*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie” 2015, z. 9 (*Kobieta w prawie i polityce*), s. 251–264; Eadem, *Ewolucja instytucji japońskiego małżeństwa*, „Ogrody Nauk i Sztuk” 2016, t. 6, s. 134–140; strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, https://www.moj.go.jp/MINJI/minji07_00238.html (dostęp: 10 VI 2022); strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości dot. reformy kodeksu cywilnego, https://www.moj.go.jp/ENGLISH/ccr/CCR_00001.html (dostęp: 9 VI 2022); strony internetowe z materiałami „Grupy Roboczej ds. Kodeksu Cywilnego (Prawo Zobowiązań)” dotyczącymi reform kodeksu cywilnego: https://www.moj.go.jp/ENGLISH/ccr/CCR_00003.html (dostęp: 6 VI 2022); <https://www.moj.go.jp/content/001162670.pdf> (dostęp: 6 VI 2022); https://www.moj.go.jp/ENGLISH/ccr/CCR_00086.html (dostęp: 6 VI 2022); https://www.moj.go.jp/ENGLISH/ccr/CCR_00002.html (dostęp: 6 VI 2022).

⁵ Strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, https://www.moj.go.jp/ENGLISH/ccr/CCR_00001.html (dostęp: 9 VI 2022).

⁶ Ibidem.

1. Prawne aspekty rewizji wieku pełnoletności

S. Umeda podkreślił, że w japońskich mediach podnosi się potrzebę większego odzwierciedlenia w polityce głosu młodych ludzi. Z uwagi na fakt, że Japonia jest starzejącym się społeczeństwem i osoby starsze liczniej uczestniczą w wyborach, to politycy, aby zyskać poparcie wyborcze i głosy, opowiadają się za polityką przyjazną osobom starszym. Istnieje obawa, że nadmierne faworyzowanie osób starszych implikuje niesprawiedliwe traktowanie potrzeb i oczekiwań młodszych pokoleń. Ponadto zaznaczył, że większość innych krajów ustaliła swój minimalny wiek uprawniający do głosowania w wyborach na 18 lat⁷.

Obecnie obowiązujący japoński kodeks cywilny został uchwalony w 1896 r. i był kilkakrotnie nowelizowany⁸. Przyjęty nim wiek osiągnięcia pełnoletności – 20 lat zaczerpnięto z dekretu Daijokan⁹ ogłoszonego w 1876 r., co powodowało, że wiek ten – niezmienny przez te wszystkie lata – nie przystawał do obecnej rzeczywistości prawno-społecznej¹⁰.

Celem nowelizacji Konstytucji Japonii i prawa wyborczego było obniżenie wieku czynnego prawa wyborczego z 20 do 18 lat, a tym samym zwiększenie zaangażowania obywateli w młodszym wieku w życie polityczne, społeczne i gospodarcze kraju. Wiek wyborczy w Japonii został obniżony w ramach nowelizacji ustawy o wyborach do urzędów publicznych – Ustawa o wyborach do urzędów publicznych nr 43 z dnia 9 czerwca 2015 r.¹¹ Obniżony wiek obowiązywał w wyborach

---

⁷ S. Umeda, *Japan: Voting Age Lowered from 20 to 18*, <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2015-06-24/japan-voting-age-lowered-from-20-to-18/> (dostęp: 12 VI 2022); broszura informacyjna japońskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Komunikacji, <https://www.city.aomori.aomori.jp/senkyo-kanri/oshirase/documents/leaflet.pdf> (dostęp: 9 VI 2022).

⁸ Ustawa z dnia 27 IV 1896 r. Kodeks Cywilny Minpō (ustawa nr 59 z 20 VI 2018 r. ze zm.), dalej „Minpō” lub „japoński kodeks cywilny”; Zob. więcej B. Jelonek, *XIX-wieczne procesy tworzenia Japońskiego Kodeksu Cywilnego*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie” 2015, t. VIII (Rozprawa o metodzie prawa i polityki), s. 253 i n.

⁹ Wielka Rada Stanu – aktualnie odpowiednik parlamentu, organ uchwałodawczy [przyp. aut.].

¹⁰ Strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, https://www.moj.go.jp/ENGLISH/ccr/CCR_00001.html (dostęp: 9 VI 2022); japoński kodeks cywilny, <https://www.moj.go.jp/content/000056024.pdf> (dostęp: 10 VI 2022).

¹¹ Projekt ustawy o częściowej rewizji ustawy o wyborach do urzędów publicznych, https://www.shugin.go.jp/internet/itdb_gian.nsf/html/gian/honbun/houan/g18901005.htm (dostęp: 6 VI 2022).

parlamentarnych w roku 2017 i powiększył wówczas elektorat wyborców o 2,4 mln osób – tych w wieku 18 i 19 lat¹².

13 czerwca 2018 r. uchwalono ustawę częściowo nowelizującą Kodeks Cywilny, która obejmuje obniżenie wieku pełnoletności z 20 do 18 lat (Kodeks cywilny Minpō, ustawa nr 59 z dnia 20 czerwca 2018 r., art. 4)¹³.

Tym samym zgodnie z treścią art. 4 japońskiego kodeksu cywilnego od dnia 1 kwietnia 2022 r. pełną zdolność do czynności prawnych, w przypadku obywateli japońskich, nabywa się w dniu ukończenia 18 roku życia. Jak podkreśla M. Piegzik, wyżej wspomniana zdolność do czynności prawnych daje osobie fizycznej nieskrępowaną możliwość kształtowania swojej sytuacji prawnej – możliwości nawiązania stosunku pracy albo zaciągnięcia zobowiązania. Wspomina także o treści art. 5 i 6 kodeksu cywilnego, który nie jest szeroko omawiany w tym opracowaniu, ale warto o nim wspomnieć. Zaznacza on, że zgodnie z treścią art. 5 małoletni do wykonania ważnej czynności prawnej potrzebuje zgody swojego ustawowego opiekuna, aczkolwiek to ograniczenie nie obowiązuje w stosunku do umów zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego. Zgodnie z przywołanym art. 5 umowy te mogą zostać odwołane przez opiekuna prawnego w celu ochrony niepełnoletniego przed ich niekorzystnymi skutkami. M. Piegzik słusznie zauważa, że zgodnie z treścią art. 6 nieletni, który posiada zgodę na prowadzenie firmy, powinien mieć pełną zdolność do czynności prawnych w zakresie obowiązków służbowych jak osoba pełnoletnia¹⁴.

Przepis art. 4 Minpō tym samym dookreśla wiek, w którym osoba fizyczna może zawrzeć umowę bez wymaganej wcześniej zgody rodziców lub opiekunów prawnych, oraz wiek, kiedy małoletni stając się pełnoletnim, przestaje podlegać władzy rodzicielskiej. Zmiana ta promuje partycypację społeczną młodych ludzi poprzez włączenie

¹² Internetowy Dziennik Urzędowy z japońskim prawodawstwem, <https://kanpou.npb.go.jp/old/20180620/20180620g00132/20180620g001320006f.html> (dostęp: 10 VI 2022); informacje administracji miejskiej japońskiego Miasta Aomori, <https://www.city.aomori.aomori.jp/senkyo-kanri/oshirase/documents/leaflet.pdf> (dostęp: 8 VI 2022); Minpō; S. Umeda, op. cit.

¹³ Internetowy Dziennik Urzędowy z japońskim prawodawstwem, <https://kanpou.npb.go.jp/old/20180620/20180620g00132/20180620g001320006f.html> (dostęp: 7 VI 2022).

¹⁴ M. Piegzik, *Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych w japońskim prawie cywilnym*, „Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis” 2015, vol. 4(2), s. 44–45.

18- i 19-latków w decydowanie o swoim własnym życiu – o ścieżce naukowej, zawodowej czy np. zakupach konsumenckich¹⁵.

Wykaz wybranych zasadniczych zmian prawnych będących następstwem wprowadzenia w Japonii nowego wieku pełnoletności przedstawia Tabela 1.

Tabela 1. Wybrane przepisy, które zmieniły brzmienie po wprowadzeniu w Japonii nowego wieku pełnoletności.

Minpō	Brzmienie przed nowelizacją	Brzmienie po nowelizacji (od 1.04.2022 r.)
Art. 4 Pełnoletność	Pełnoletnim jest, kto ukończył lat 20.	Pełnoletnim jest, kto ukończył lat 18.
Art. 731 Małżeństwo	Mężczyzna nie może zawrzeć związku małżeńskiego do ukończenia lat 18, a kobieta do ukończenia lat 16.	Małżeństwo może zawrzeć mężczyzna i kobieta po ukończeniu 18 roku życia.
Art. 818 Władza rodzicielska	Z momentem uzyskania przez dziecko pełnoletności, tj. ukończenia 20 lat, władza rodzicielska wygasa.	Z momentem uzyskania przez dziecko pełnoletności, tj. ukończenia 18 lat, władza rodzicielska wygasa.

Źródło: Opracowanie własne¹⁶

Z dniem 1 kwietnia 2022 r. w Japonii weszła w życie nowelizacja kodeksu cywilnego w zakresie zmiany definicji pełnoletności. To pierwszy raz w historii tego kraju, gdy zmieniony został próg osiągnięcia pełnoletności. Jak wspomniano wcześniej – dotychczasowy wiek pełnoletności obowiązywał od 1876 r., od okresu Meiji.

To jedna z większych zmian prawnych w Japonii w ostatnim czasie. Jest daleko idąca w wieloobszarowym kontekście – od prawa cywilnego po odpowiedzialność karną i wpływa na życie wszystkich Japończyków, ponieważ umożliwia im większą niezależność finansową oraz społeczną¹⁷.

¹⁵ Strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, https://www.moj.go.jp/EN/MINJI/minji07_00218.html (dostęp: 7 VI 2022); Ustawa z dnia 27 IV 1896 r. japoński Kodeks Cywilny Minpō (nr 59 z 20 VI 2018 ze zm.).

¹⁶ Minpō; strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, <https://www.moj.go.jp/content/001261076.pdf> (dostęp: 7 VI 2022), <https://www.moj.go.jp/content/001261082.pdf> (dostęp: 6 VI 2022); japoński kodeks cywilny, <https://www.moj.go.jp/content/000056024.pdf> (dostęp: 9 VI 2022).

¹⁷ Strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, <https://www.moj.go.jp/content/001261887.pdf> (dostęp: 8 VI 2022).

2. Nowelizacja wieku pełnoletności – kwestie społeczne

W świetle znowelizowanych przepisów¹⁸ w japońskim społeczeństwie pozostają różne obawy dotyczące interpretacji tychże zmian prawnych i tego, czy 18-latkowie i 19-latkowie stracą ważną ochronę prawną, jeśli będą uważani za osoby dorosłe (pełnoletnie). Do tej pory niepełnoletni Japończyk, tj. poniżej 20 roku życia, gdy zawierał umowę (np. o kredyt konsumencki) bez zgody opiekuna prawnego, to można było umowę tę rozwiązać zgodnie z treścią art. 5 japońskiego kodeksu cywilnego¹⁹.

„Art. 5 ust. (1) Małoletni musi uzyskać zgodę przedstawiciela ustawowego małoletniego na dokonanie czynności prawnej; pod warunkiem jednak, że nie dotyczy to czynności prawnej wyłącznie w celu uzyskania prawa lub zwolnienia z obowiązku.

(2) Czynność prawna sprzeczna z postanowieniami poprzedniego ustępu jest nieważna.

(3) Niezależnie od postanowień ust. 1 małoletni może swobodnie rozporządzać mieniem, którym przedstawiciel ustawowy zezwolił mu rozporządzać w określonym celu, w zakresie objętym tym celem. To samo dotyczy sytuacji, gdy małoletni rozporządza majątkiem, którym przedstawiciel ustawowy zezwolił małoletniemu rozporządzać bez określenia celu”²⁰.

Minpō w art. 5 stanowi, że – co do zasady – osoba nieletnia może odstąpić od umowy, jeżeli umowa została zawarta bez zgody rodzica (prawo do odstąpienia od umowy nieletniego). Prawo to ma na celu ochronę nieletnich i odegrało dużą rolę w zapobieganiu zawierania niekorzystnych umów przez takich konsumentów i ich dalszym skutkiem prawnym. Wobec obecnej zmiany prawnej dotyczącej wieku pełnoletności 18- i 19-latkowie nie będą mogli skorzystać z prawa określonego w treści art. 5 japońskiego kodeksu cywilnego i istnieje obawa, że

¹⁸ Strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, <https://www.moj.go.jp/content/001261082.pdf> (dostęp: 9 VI 2022).

¹⁹ Strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, https://www.moj.go.jp/MINJI/minji07_00238.html (dostęp: 9 VI 2022); Minpō.

²⁰ Minpō; internetowy Dziennik Urzędowy z japońskim prawodawstwem, <https://kanpou.npb.go.jp/old/20180620/20180620g00132/20180620g001320006f.html> (dostęp: 9 VI 2022); strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości dotycząca tłumaczeń japońskiego prawodawstwa, <https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3494/en> (dostęp: 11 VI 2022).

nasila się oszustwa związane z zawieraniem umów na szkodę takich konsumentów z uwagi na ich brak wiedzy prawnej i ekonomicznej oraz roztropności i wiedzy życiowej. W odpowiedzi na te społeczne obawy rząd Japonii wzmocnił edukację konsumentką w szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach (np. poprzez zajęcia edukacyjne ze znaczenia umów cywilnoprawnych, praw i obowiązków konsumentów itp.) oraz znowelizował ustawę o umowach konsumenckich, aby złagodzić kary za szkody konsumenckie powodowane zawieraniem umów przez młodych obywateli²¹.

Co warte podkreślenia, nie zmieniono rygorystycznego podejścia prawodawcy wobec kwestii zakazów dotyczących osiągnięcia progu wieku 20 lat w zakresie palenia papierosów oraz picia alkoholu. Po wprowadzeniu nowego progu osiągania pełnoletności zmieniono tytuły i przepisy ustawy o zakazie palenia tytoniu przez osoby nieletnie (ustawa nr 33 z 1900 r.) oraz ustawy o zakazie picia alkoholu przez nieletnich (ustawa nr 20 z 1922 r.) poprzez zastąpienie słowa „nieletni” terminem „osoby poniżej dwudziestego roku życia”²².

Zmiany związane z obniżeniem wieku pełnoletności obejmują łącznie 22 przepisy prawne powiązane z tą kwestią. Oprócz części ogólnej Minpō i prawa zobowiązań zostanie zrewidowanych ponad 200 ustaw określających warunki wiekowe dla młodzieży – terminy takie jak „nieletni” i „osoby fizyczne poniżej 20 roku życia” w kodeksach i ustawach szczegółowych. Zgodnie z nowelizacją prawa cywilnego, jeśli przepis zawiera termin prawny „dorośli”, będzie odnosić się do osób w wieku 18 lat i powyżej, chyba że przepis szczególny będzie stanowił inaczej²³.

Zestawienie obywatelskich uprawnień wynikających ze zmiany progu pełnoletności przedstawia Tabela 2.

---

²¹ Strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, <https://www.moj.go.jp/content/001261887.pdf> (dostęp: 12 VI 2022).

²² Ustawa nr 59 z 2018 r., Postanowienia dodatkowe, art. 6 i 7, <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2018-08-30/japan-age-of-adulthood-to-be-lowered-to-18-in-2022/> (dostęp: 9 VI 2022); internetowy Dziennik Urzędowy z japońskim prawodawstwem, <https://kanpou.npb.go.jp/old/20180620/20180620g00132/20180620g001320006f.html> (dostęp: 10 VI 2022).

²³ *Age of adulthood expected to be lowered to 18 in April 2022 but concerns remain*, <https://mainichi.jp/english/articles/20180314/p2a/00m/0na/017000c> (dostęp: 9 VI 2022).

Tabela 2. Uprawnienia wynikające z wejścia w życie zmiany progu pełnoletności²⁴.

Uprawnienia	
Po osiągnięciu wieku 18 lat	Po osiągnięciu wieku 20 lat
Głosowanie	Alkohol
Prowadzenie pojazdów	Palenie papierosów
Zawieranie umów bez zgody rodzica: usługi telekomunikacyjne, wynajem, karty kredytowe, pożyczki	Hazard: wyścigi konne, rowerowe, samochodowe
Uzyskanie 10-letniego paszportu	Adopcja dziecka
Uzyskanie krajowych kwalifikacji, aby uzyskać kwalifikacje farmaceuty, lekarza, biegłego sądowego, księgowego, weterynarza	Uzyskanie prawa jazdy na duży lub średni pojazd, np. ciężarówkę
Małżeństwo – kobiety nie mogą już wyjść za mąż w wieku 16 lat, a dopiero po ukończeniu 18 lat	Zapisanie się do Krajowego Planu Emerytalnego
Wniosek do sądu rodzinnego o zmianę płci	

Źródło: Opracowanie własne²⁵

3. Małżeństwo

Największą zmianą prawną w kwestii prawa cywilnego oraz rodzinnego jest też to, że przyszli małżonkowie będą mogli wstąpić w związek małżeński bez wymaganej prawem zgody rodziców (art. 737 Minpō) – dotyczy osób poniżej 20 roku życia: mężczyzn w wieku 18 lat i kobiet w wieku 16 lat, jak to miało miejsce dotychczas²⁶.

Zgoda ta nie jest już wymagana – przepis po nowelizacji wykreślono z kodeksu, a jednocześnie znowelizowany kodeks cywilny Minpō podnosi wiek, w którym kobiety mogą zawrzeć związek małżeński, i zrównuje go z wiekiem mężczyzn. Oznacza to, że obywatele Japonii powyżej 18 roku życia nie będą musieli mieć zgody rodziców na zawarcie małżeństwa (art. 737 Minpō zostaje wykreślony)²⁷.

W Tabeli 3. zawarto porównawcze brzmienie art. 731 i art. 737 Minpō przed zmianą i po zmianie z 1 kwietnia 2022 r.

²⁴ *Official Age of Adulthood in Japan Lowered to 18*, https://www.nippon.com/en/japan-data/h01285/?cx_recs_click=true (dostęp: 11 VI 2022).

²⁵ Opracowanie na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, https://www.moj.go.jp/MINJI/minji07_00218.html (dostęp: 10 VI 2022).

²⁶ Minpō.

²⁷ Ibidem.

Tabela 3. Zmiana treści art. 731 i 737 japońskiego kodeksu cywilnego Minpō.

Minpō	Brzmienie przed nowelizacją	Brzmienie po nowelizacji (od 1.04.2022 r.)
Art. 731 Wiek do zawarcia małżeństwa	Mężczyzna nie może zawrzeć związku małżeńskiego do ukończenia lat 18, a kobieta do ukończenia lat 16.	Małżeństwo może zawrzeć mężczyzna i kobieta po ukończeniu 18 roku życia.
Art. 737 Małżeństwo małoletniego	1. Małoletni powinien uzyskać zgodę zarówno ojca, jak i matki na zawarcie małżeństwa. 2. Jeżeli ojciec lub matka nie wyrażają zgody, wystarczy zgoda drugiego rodzica. To samo dotyczy również sytuacji, gdy ojciec lub matka są nieznanymi, nie żyją lub nie mogą zadeklarować swojego zamiaru.	Skreślony

Źródło: Opracowanie własne²⁸

4. Badania społeczne i ceremonia wejścia w dorosłość

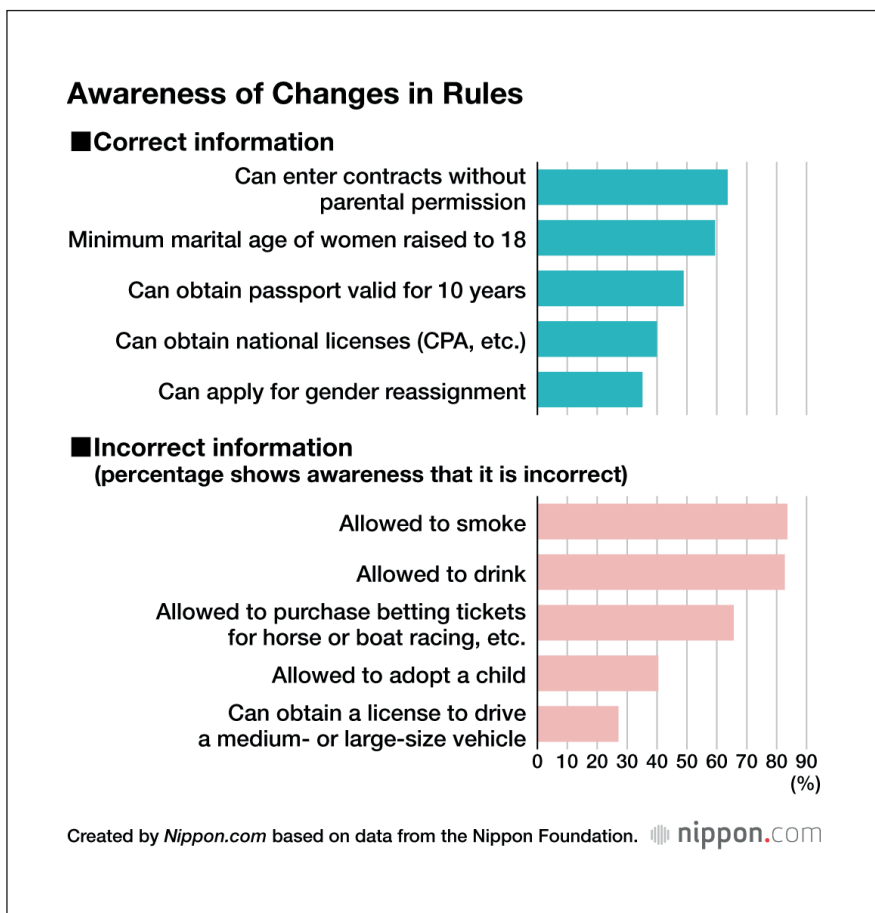
W październiku 2018 r. fundacja Nippon Foundation przeprowadziła *Badanie świadomości 18-latków* dotyczące kwestii zmiany progu osiągnięcia pełnoletności oraz celebrowania święta wejścia w dorosłość. Wyniki badania pokazują ciekawy aspekt społeczny związany z analizowanymi obszarami²⁹.

Uczestnicy badania zostali zapytani o świadomość różnych zmian zasad związanych z obniżeniem wieku dorosłości, celem wykazania, czy potrafią zidentyfikować prawidłowe i fałszywe informacje, jakie uzyskali z różnych źródeł o uprawnieniach i obowiązkach po uzyskaniu wieku pełnoletności. 7 stycznia 2019 r. przedstawiono wyniki, z których wynika, że tylko 63,6 proc. respondentów było świadomych, że w wieku 18 lat nie będą już potrzebować zgody rodziców do zawarcia umowy na telefon komórkowy lub pożyczki, podczas gdy ponad 80 proc. wiedziało, że dotychczasowe ograniczenia wiekowe dotyczące spożywania tytoniu i alkoholu będą obowiązywać nawet po zmianie kodeksu cywilnego³⁰.

²⁸ Ibidem.

²⁹ *Awareness survey of 18-year-olds. Results of 7th and 8th installments announced*, <https://www.nippon-foundation.or.jp/en/news/articles/2019/20190304-26104.html> (dostęp: 12 VI 2022).

³⁰ *Age of adulthood lowered in Japan, but half of 18-year-olds do not feel like adults*, <https://www.nippon.com/en/japan-data/h01289/> (dostęp: 9 VI 2022).

Grafika 1. Wyniki badania Nippon Foundation dotyczącego wiedzy respondentów na temat praw i obowiązków po uzyskaniu pełnoletności.

Źródło: <https://www.nippon.com/en/japan-data/h01289/> (dostęp: 10 VI 2022)

W Japonii wejście w dorosłe życie jest znaczącym wydarzeniem związanym z rytuałem. Rytuał przejścia w dorosłość istniał w Japonii co najmniej od okresu Nara (710–794)³¹. Od roku 714 cyklicznie jest

³¹ *Seijin no Hi. The Japanese 20 years old coming-of-age celebration*, <https://www.kanpai-japan.com/lifestyle/seijin-no-hi> (dostęp: 9 VI 2022); "Seijinshiki" (coming-of-age ceremonies), <https://www.nippon.com/en/features/jg00064/> (dostęp: 9 VI 2022); K. Batkalova, A. Galiev, *Rites of passage in Japanese traditional culture*, s. 6, http://papers.iafor.org/wp-content/uploads/papers/iicj2016/IICJ2016_26954.pdf (dostęp: 9 VI 2022).

obchodzona ceremonia *Seijin Shiki*³², wprowadzona za panowania japońskiej cesarzowej Genmei³³.

W okresie Edo (1603–1868) w zależności od płci obchodzone były dwie różne uroczystości. Ceremonia pełnoletności wywodzi swoje korzenie z długoletniej tradycji obchodzenia uroczystości *genpuku* oraz *mogi*. Pierwsza dotyczy przejścia w etap dorosłości 16-letnich chłopców, druga 13-letnich dziewcząt. Obie tradycje mają korzenie w wierzeniach shintoistycznych. Mężczyzna zyskiwał wówczas pełnię praw w społeczności, w tym też politycznych, i mógł założyć rodzinę, zaś kobieta mogła wyjść za mąż³⁴.

Kolejno w okresie Meiji spopularyzowano to święto państwowe i wprowadzono prawnie określony wiek dorosłości, który w 1876 r. oficjalnie ustalono na 20 lat³⁵, a sama ceremonia po raz pierwszy została oficjalnie ustanowiona w 1948 r.³⁶ Ustawą o świętach państwowych *Kokumin no Shukujitsu ni Kansuru Hōritsu* (ustawa nr 178 z dnia 5 lipca 1948 r.)³⁷.

W 1998 r. znowelizowano Ustawę o świętach państwowych z 1948 r. i wprowadzono system *Happi Mandē Seido* – zestaw prawnych modyfikacji z 1998³⁸ r. oraz 2001 r.³⁹, które miały na celu przeniesienie wielu świąt państwowych wypadających w niedziele na poniedziałki, tworząc

³² M. Piegzik, op. cit., s. 47; *Working Conditions and the Labor Market – Revision of National Holiday Law Increases Consecutive Holidays*, „Japan Labor Bulletin” 2000, no. 39(3), s. 6.

³³ *Coming of Age Day, a big event for Japanese youths, is steeped in tradition*, <https://www.stripes.com/news/coming-of-age-day-a-big-event-for-japanese-youths-is-steeped-in-tradition-1.15223> (dostęp: 9 VI 2022).

³⁴ Ibidem; V.R. Williams, *Celebrating Life Customs around the World: From Baby Showers to Funerals*, Denver 2017, s. 62–63.

³⁵ *Coming of Age Day, a big event for Japanese youths, is steeped in tradition*, <https://www.stripes.com/news/coming-of-age-day-a-big-event-for-japanese-youths-is-steeped-in-tradition-1.15223> (dostęp: 12 VI 2022).

³⁶ M. Piegzik, op. cit., s. 47.

³⁷ Ustawa o świętach państwowych *Kokumin no Shukujitsu ni Kansuru Hōritsu* (ustawa nr 178 z dnia 5 VII 1948 r.), <https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=323AC100000178> (dostęp: 12 VI 2022); informacje dotyczące świąt państwowych – strona internetowa japońskiego rządu, <https://www8.cao.go.jp/chosei/shukujitsu/gaiyou.html> (dostęp: 11 VI 2022); kontekst uchwalenia ustawy o świętach państwowych – strona internetowa japońskiego rządu, <https://www8.cao.go.jp/chosei/shukujitsu/gaiyou/kaku/keii.html#kinrou> (dostęp: 11 VI 2022).

³⁸ Ustawa o świętach państwowych (ustawa nr 178 z 1952 r. ze zm.), <http://www2s.biglobe.ne.jp/~law/law/ldb/H10H0141.htm> (dostęp: 10 VI 2022).

³⁹ Ustawa o świętach państwowych i ustawa o częściowej rewizji ustawy o pomocy społecznej (ustawa nr 59 z 2001 r.), <http://www2s.biglobe.ne.jp/~law/law/ldb/H13H0059.htm> (dostęp: 9 VI 2022).

tym sposobem przedłużone trzydniowe weekendy⁴⁰. System ten miał na celu uniknięcie zbyt częstego nakładania się świąt z weekendem. Przepis art. 3 Ustawy o świątach państwowych z 1948 r., po nowelizacjach, stanowi, że gdy święto państwowe przypada w niedzielę, następny dzień roboczy staje się świętem państwowym, znanym jako *furikae kyūjitsu* – czyli święto „wyrównawcze”, „zastępcze”⁴¹.

Tradycyjnie *Seijin no Hi* obchodzono co roku 15 stycznia, ale w 1999 r. święto zostało przeniesione na drugi poniedziałek stycznia⁴². Tym samym od 2000 r. *Seijin no Hi* jest państwowym świętem ruchomym⁴³.

Samorządy lokalne w Japonii co roku organizują ceremonie oficjalnego przejścia w wiek pełnoletności, który – jak wspomniano wcześniej – nazywa się *Seijin-shiki* i odbywa się w dniu narodowego święta osiągnięcia pełnoletności – *Seijin no Hi* dla mieszkańców gminy ze względu na miejsce zamieszkania, którzy osiągną 20 rok życia w ciągu roku podatkowego⁴⁴.

Z okazji *Seijin-shiki* wszyscy, którzy po 2 kwietnia poprzedniego roku ukończyli 20 rok życia lub osiągnęli go do 1 kwietnia bieżącego roku, biorą udział w uroczystych obchodach w swoich rodzinnych gminnych miejscowościach⁴⁵.

Uroczystość *Seijin shiki* trwa krócej niż godzinę i jest bardzo zrytualizowaną ceremonią, którą organizuje się rano w lokalnym urzędzie gminy lub w wytyczonym specjalnie na tę okazję miejscu w obrębie gminy. Jako ciekawostkę można dodać, że mieszkańcy miasta Urayasu, w prefekturze Chiba obchodzą to święto na terenie Tokyo Disneyland⁴⁶.

---

⁴⁰ Ustawa o świątach państwowych (ustawa nr 57 z 1991 r.), <https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=323AC1000000178> (dostęp: 9 VI 2022).

⁴¹ Ibidem.

⁴² *Coming of Age Day...*, op. cit.

⁴³ *Seijin no Hi. The Japanese...*, op. cit.

⁴⁴ *Seijin-Shiki – ceremonia wejścia w dorosłość*, <https://www.oyakata.com.pl/kultura-japonska/seijin-shiki-ceremonia-wejscia-w-doroslosc> (dostęp: 2 VII 2022); M. Meyer, *Japan: a concise history*, Maryland 1993, s. 240 i n.; J. Gordon Melton, *Religious Celebrations: An Encyclopedia of Holidays, Festivals, Solemn Observances, and spiritual commemorations*, Denver, Oxford 2011, s. 793–794; Por. C. Schmidt, *Civil Religion and Second Modernity in Japan*, w: *Social Commentary on State and Society in Modern Japan*, pod red. Y. Sugita, Osaka 2016, s. 23 i n.; *The “Seijin-shiki” and “Furisode”*, <https://livinginjapan.net/2020/01/00485/> (dostęp: 9 VI 2022).

⁴⁵ Strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, https://www.moj.go.jp/MINJI/minji07_00238.html (dostęp: 9 VI 2022).

⁴⁶ *Seijin no Hi : the celebration of Coming of Age in Japan*, <https://jw-webmagazine.com/seijin-no-hi-the-celebration-of-coming-of-age-in-japan/> (dostęp: 9 VI 2022).

Formalnie ceremonia przebiega następująco:

1. Odegrany zostaje hymn Japonii;
2. Miejscowo właściwy burmistrz i/lub przedstawiciele gminy lub innych urzędów administracyjnych wygłaszają przemówienie, w którym zazwyczaj wyjaśniają nowe obowiązki, jakie będą mieć od teraz uczestnicy uroczystości jako dorośli w społeczeństwie;
3. Wygłaszane są podziękowania dla różnych stowarzyszeń związanych z młodzieżą, edukacją itp.⁴⁷

Warto zaznaczyć, że w okresie trwania pandemii COVID-19 związanej z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 w latach 2020–2022 samorządy lokalne napotykały na problemy z organizacją ceremonii *Shijin-shiki*. Konieczność stworzenia bezpiecznych warunków dla realizacji i organizacji obchodów sprawiła, że władze lokalne decydowały o organizacji wydarzeń wirtualnych i o odwołaniu obchodów stacjonarnych⁴⁸.

Przykładowo w 2021 r. ze względu na ograniczenia dotyczące dużych wydarzeń związane z obostrzeniami pandemicznymi ceremonia odbyła się w dwóch miejscach w mieście Yokohama i wprowadzono harmonogram obchodów w formie wahadłowej, tj. osiem ceremonii po cztery w każdej z dwóch lokalizacji⁴⁹.

Organizatorów święta *Seijin no Hi* z powodu zmiany wieku pełnoletności czeka kolejne wyzwanie. Tradycja prawdopodobnie ulegnie dalszej społeczno-kulturowej ewolucji – jest to kwestia obecnie często podnoszona przez opinię publiczną. W tej chwili nie ma przepisów prawnych dotyczących terminu ceremonii i kwestię tę zostawiono w gestii każdego samorządu lokalnego⁵⁰.

Z informacji samorządów wynika, że wiele ceremonii *Shijin-shiki* będzie nadal organizowanych przez lokalne władze w całej Japonii dla osób w wieku 20 lat, tak jak to miało miejsce w przeszłości. Dzieje się tak ponieważ styczeń bywa pracowitym i stresującym czasem dla 18-letnich licealistów, którzy albo przygotowują się do egzaminów wstępnych na

---

⁴⁷ *Seijin no Hi. The Japanese...*, op. cit.; *Seijin no Hi : the Celebration...*, op. cit.

⁴⁸ *Japanese cities struggle to hold Coming of Age Day ceremonies due to COVID-19 surge*, <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/01/08/national/coming-of-age-ceremonies-omicron/> (dostęp: 11 VI 2022).

⁴⁹ *Virus casts shadow over once-in-a-lifetime Coming-of-Age ceremonies*, <https://www.japantimes.co.jp/news/2021/01/11/national/coronavirus-coming-of-age-ceremonies-japan/> (dostęp: 9 VI 2022).

⁵⁰ Strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, https://www.moj.go.jp/MINJI/minji07_00238.html (dostęp: 9 VI 2022).

studia, albo szukają pracy, więc wielu nie może uczestniczyć w takich uroczystościach. Niektóre gminy rozważają zmianę nazwy swoich uroczystości⁵¹.

Przywołane wcześniej badanie przeprowadzone przez Nippon Foundation wykazało, że 70 proc. respondentów chce uczestniczyć w ceremonii osiągnięcia pełnoletności, podczas gdy około 30 proc. nie. Ponadto około trzy czwarte respondentów chce, aby wiek uczestnictwa w ceremonii osiągnięcia pełnoletności pozostał na poziomie 20 lat (pomimo wieku pełnoletności uprawniającego do głosowania, zawierania małżeństw bez zgody rodziców, zaciągania pożyczek itp. po obniżeniu do 18 lat), przy czym głównym powodem jest to, że odbycie ceremonii w wieku 18 lat zakłóciłoby przygotowania do egzaminów wstępnych na studia i uniwersytety. Respondenci, którzy wskazali, że chcą, aby wiek uczestnictwa w ceremonii pozostał na poziomie 20 lat, argumentowali to przede wszystkim następującymi powodami:

- ceremonia w wieku 18 lat przeszkadzałaby w przygotowaniach do egzaminów wstępnych na studia (62,8 proc.);
- 18-letni uczestnik ceremonii nie może świętować, pijąc alkohol i paląc papierosy (38,2 proc.);
- w wieku 18 lat będzie się mieć presję finansową, przygotowując się do pójścia na studia lub uniwersytet (33,6 proc.);
- w wieku 18 lat będzie się zajęty szukaniem pracy (23,8 proc.)⁵².

Od kwietnia 2022 r. osoby w wieku 18 i 19 lat są legalnie pełnoletnie zgodnie z japońskim kodeksem cywilnym, a nowelizacja ustawy o nieletnich zaostrzyła również kary za przestępstwa, które mogą popełnić⁵³.

Jednocześnie uchwalona w maju 2021 r. zmiana ustawy o nieletnich zaostrzy również kary wobec „określonych nieletnich” w wieku 18 i 19 lat. W marcu 2021 r., zanim weszła w życie nowelizacja ustawy o nieletnich, Nippon Foundation przeprowadziła badania na 1000 osób w wieku od 17 do 19 lat. Wyniki pokazały, że zaledwie 14,6 proc. respondentów było świadomych proponowanych zmian prawnych, które ich dotyczą. Mniej niż połowa (45,6 proc.) nie rozumiała wprowadzanych zmian, a 39,8 proc. nie wiedziała o nich wcale. Planowane zmiany miały

⁵¹ *Official Age of Adulthood in Japan...*

⁵² *Awareness Survey of 18-year-olds...*

⁵³ *Young Japanese surveyed on new legislation toughening criminal penalties from 18 years old*, https://www.nippon.com/en/japan-data/h01008/?cx_recs_click=true (dostęp: 7 VI 2022).

rozszerzyć katalog spraw, które mogą być kierowane z powrotem do prokuratury z sądu rodzinnego, więc osoby popełniające przestępstwa takie jak rozbój, pobicie, gwałt i podpalenie również podlegałyby procesowi karnemu. Większość respondentów (58,2 proc.) zgadzała się z tym rozszerzeniem katalogu czynów zabronionych, dodatkowo 55,0 proc. osób podało w odpowiedzi, że nawet jeśli są nieletnimi, to muszą być społecznie odpowiedzialni⁵⁴.

Odpowiedzialność jako składnik słowa dorosłość jest podkreślana przez japońskie społeczeństwo i rządzących na każdym kroku. Jak powiedziała M. Uchino, celem święta *Seijin no Ho* jest pogratulowanie wkraczającym w dorosłość obywatelom i zachęcenie młodych mężczyzn i kobiet, którzy osiągnęli pełnoletność, do odpowiedzialnego wypełniania nowo powierzonych im obowiązków i stania się samowystarczalnymi członkami społeczeństwa⁵⁵.

W tym miejscu warto podsumować wszystkie kluczowe zmiany prawne w japońskim kodeksie cywilnym związane z nowelizacją z 1 kwietnia 2022 r. (Tabela 4).

Tabela 4. Porównanie progu wieku dającego uprawnienia: stan sprzed nowelizacji i po niej.

	Przed nowelizacją	Po nowelizacji (od 1.04. 2022 r.)
Dorosły wiek	20 lat	18 lat
Wiek małżeński (mężczyzna)	18 lat	18 lat
Wiek małżeński (kobieta)	16 lat	18 lat
Alkohol	20 lat	20 lat
Papierosy	20 lat	20 lat
Hazard	20 lat	20 lat
Karta kredytowa	18 lat z wyłączeniem uczniów szkół średnich i wymagana zgoda rodzica lub opiekuna prawnego	Obniżenie wieku 18 lat, nie wymaga zgody rodziców

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ *Coming-of-Age Day in Japan in 2023*, <https://www.officeholidays.com/holidays/japan/coming-of-age-day> (dostęp: 9 VI 2022); *Japanese Coming-of-Age Day incites rite of passage*, <https://okinawa.stripes.com/community-news/japanese-coming-age-day-incites-rite-passage> (dostęp: 9 VI 2022).

	Przed nowelizacją	Po nowelizacji (od 1.04. 2022 r.)
Umowa na telefon komórkowy	Dla nieletnich wymagana zgoda rodziców	Obniżenie wieku 18 lat, nie wymaga uzyskania zgody rodziców
Paszport (data ważności 10 lat)	20 lat	18 lat
Obywatelstwo	20 lat	18 lat
Wiek wyborczy	18 lat	18 lat
Prawo jazdy	18 lat	18 lat

Źródło: Opracowanie własne⁵⁶

5. Działalność edukacyjna rządu japońskiego w zakresie zmian dotyczących wieku pełnoletniości

Japońskie Ministerstwo Sprawiedliwości opublikowało reklamy telewizyjne i filmy online z postaciami z popularnego serialu anime *Tokyo Revengers*, aby podnieść świadomość na temat zbliżającego się obniżenia wieku dorosłości w Japonii. W filmach bohaterowie serialu uświadamiali młodym ludziom nowe prawa, jakie ci będą mieli po obniżeniu wieku dorosłości z 20 do 18 lat w kwietniu. Na przykład filmy ostrzegają, że umowy są trudne do anulowania po ich zawarciu, ponieważ osoby w wieku 18 lat i starsze będą mogły podpisywać umowy bez zgody rodziców – tym samym podkreślając konsekwencje prawne zawierania umów cywilnoprawnych⁵⁷.

Mając na uwadze, że zmiany prawne mogą być niezrozumiałe dla obywateli japońskich, rząd stworzył stronę internetową www.seinen.go.jp, na której za pomocą krótkich filmików anime oraz specjalnie stworzonej na te potrzeby mangi przedstawia problematykę związaną z prawnymi konsekwencjami nowelizacji wieku dojrzałości. Zostały one stworzone przez naukowców, prawników i rysowników na zlecenie japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości w celach edukacyjnych. Przykładowo manga pierwszego odcinka przedstawia problematykę pojęcia

⁵⁶ Opracowanie na podstawie: artykułu prasowego dotyczącego problematyki nowelizacji wieku pełnoletniości, <https://www.nojima.co.jp/support/koneta/113483/> (dostęp: 9 VI 2022) oraz opracowania japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczącego zmian w kodeksie cywilnym w zakresie wieku pełnoletniości, https://www.moj.go.jp/MINJI/minji07_00238.html (dostęp: 9 VI 2022).

⁵⁷ *Japan govt ads use popular anime to publicize adult age change*, https://www.nippon.com/en/news/yjj2022010800148/?cx_recs_click=true (dostęp: 9 VI 2022).

związanego z określeniem wieku pełnoletności i wyjaśnienia tego, kim jest osoba dorosła⁵⁸.

Głównym celem powyższej serii mang jest przedstawienie sytuacji, która tłumaczy główne różnice prawne między dorosłymi a nieletnimi (m.in. to, że po osiągnięciu pełnoletności mogą samodzielnie podpisać umowę). W pierwszym odcinku zaznaczono, że osoba niepełnoletnia nie może zawrzeć umowy bez zgody ojca i matki, wobec czego umowa podpisana niekorzystnie albo obciążająca nieletniego może zostać wycofana z obiegu prawnego, gdy ten nie uzyska zgody rodziców. Tu doprecyzowano, że osoba nieletnia nie posiada jeszcze szerokiego osądu sytuacji prawnej oraz ekonomicznej i może podpisać umowę o bardzo niekorzystnych warunkach. Jednakże autorzy mangi podkreślają, że po ukończeniu wieku pełnoletności, za każdą umowę jest się już w pełni odpowiedzialnym (jak każda osoba dorosła)⁵⁹. Pojęcie umowy zostało szczegółowo wyjaśnione w drugim odcinku mangi i odnosi się do zobowiązań do płacenia za kupowanie rzeczy czy też wynagrodzenia za wykonaną pracę.

Warto zaznaczyć, że do tej chwili udostępniono łącznie 12 odcinków edukacyjnej mangi – w tym tematyczne odcinki dotyczące zawierania umów, odpowiedzialności konsumpcyjnej przy zawieraniu umów sprzedaży oraz kredytów konsumenckich, upadłości konsumenckiej, prawa podatkowego i prawa dotyczącego nieletnich, praw autorskich, zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin, a także wyjaśnienia kwestii spożywania alkoholu (w tym, że nowe uregulowania nie zmieniają zakazu spożywania alkoholu do osiągnięcia wieku lat 20)⁶⁰.

Na tym inicjatywa rządowa się nie kończy. Na stronie internetowej zamieszczone są także quizy do każdej mangi, odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania dotyczącej tejże problematyki – dotyczące uprawnień i obowiązków z nich wynikających, a także edukacyjne filmiki promujące wszystkie zmiany prawne oscylujące wokół zmiany wieku pełnoletności⁶¹.

---

⁵⁸ Strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, https://seinen.go.jp/chapter_01/ (dostęp: 11 VI 2022).

⁵⁹ Ibidem.

⁶⁰ Strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, <https://seinen.go.jp/> (dostęp: 10 VI 2022).

⁶¹ Strona internetowa japońskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, https://www.moj.go.jp/MINJI/minji07_00238.html (dostęp: 9 VI 2022).

Podsumowanie

Wraz z malejącym przyrostem naturalnym i starzejącą się populacją zachęcamy młodych ludzi do uczestnictwa w społeczeństwie i podnoszenia ich świadomości.

Minister Sprawiedliwości Japonii Yōko Kamikawa
(13 VI 2022 r.)⁶²

1 kwietnia 2022 r. to dla japońskich obywateli pod względem prawnym, społecznym i kulturowym bardzo doniosły dzień. To jak z nowymi uprawnieniami i obowiązkami poradzą sobie zarówno uprawnieni – młodzież, która uzyska pełnoletność, jak i ich rodziny, społeczeństwo i rządzący jest przyczynkiem do dalszej analizy tego rozwiązania prawnego oraz jego daleko idących skutków społecznych.

Na łamach czasopisma Uniwersytetu Oxfordzkiego „The Oxford Blue” Ch. Thomson w bardzo ciekawy sposób przeanalizowała polityczne, ekonomiczne i społeczne skutki zmian prawnych związanych ze zmianą wieku wyborczego oraz pełnoletności. W 2014 r. zmieniono ustawę o referendum konstytucyjnym, obniżając wiek głosowania z 20 lat do 18. Miało to podłoże polityczne i ekonomiczne celem zwiększenia świadomości politycznej i udziału w wyborach młodych ludzi. Ch. Thomson napisała, że samo obniżenie wieku wyborczego nie rozwiązało problemu z ekonomicznymi reperkusjami starzejącego się społeczeństwa. Wydaje się, że przyczyny spadku wskaźnika urodzeń są powiązane z czynnikami społeczno-ekonomicznymi. Większa część obywateli pozostaje w stanie wolnym, zawiera związki małżeńskie później lub decyduje się na posiadanie mniejszej liczby dzieci. Może to wynikać z istniejącej w japońskiej kulturze nierówności płci, niewystarczającej opieki nad dziećmi oraz braku polityki miejsca pracy przyjaznej rodzinie. W Japonii osoby w wieku powyżej 65 lat stanowią około jednej trzeciej populacji. Starzejąca się populacja zmniejsza odsetek ekonomicznie produktywnych obywateli, jednocześnie obciążając emerytury państwowe i usługi zdrowotne⁶³.

⁶² Artykuł prasowy dotyczący problematyki nowelizacji kodeksu cywilnego w zakresie wieku pełnoletności, dziennik „Mainichi Shimbun”, <https://mainichi.jp/articles/20180314/ddm/003/010/051000c> (dostęp: 12 VI 2022).

⁶³ Ch. Thomson, *Japan lowers age of adulthood*, „The Oxford Blue – Oxford University’s independent newspaper”, <https://www.theoxfordblue.co.uk/2022/05/04/japan-lowers-age-of-adulthood/> (dostęp: 9 VI 2022).

Następnie obniżono wiek dorosłości w celu promowania wzrostu gospodarczego. Japońscy uczniowie szkół średnich zazwyczaj kończą szkołę w wieku 18 lat, a ta zmiana umożliwia tym obywatelom, którzy natychmiast rozpoczynają pracę, zawieranie umów cywilnoprawnych bez wymaganej zgody rodziców. Ponieważ Japonia stoi w obliczu starzejącej się populacji, oczekiwano, że większa niezależność ekonomiczna młodych ludzi pomoże zwiększyć siłę roboczą. Młodzi dorośli w Japonii mają teraz większą swobodę ekonomiczną, co wiąże się z oczekiwaniem, że zostaną pociągnięci do odpowiedzialności za swoje czyny. Spodziewano się, że reforma „stworzy” świadomych ekonomicznie i politycznie młodych dorosłych, którzy będą lepiej przygotowani do wejścia do japońskiego społeczeństwa – podkreśliła Ch. Thomson⁶⁴.

Dla autorki niniejszego opracowania, która jako ekspertka Pracowni Badań Praw Orientalnych Uniwersytetu Wrocławskiego od 10 lat bada prawo małżeńskie Japonii, kwestia zrównania wieku zamążpójścia dla obu płci jest daleko idącą zmianą prawną ku niwelowaniu dyskryminacji płciowej, jaką w prawie japońskim można zauważyć na wielu płaszczyznach – od prawa do zawarcia małżeństwa, przez okres wyczekiwania do jego zawarcia, ale także później na płaszczyźnie związanej z zatrudnieniem i pozostaniem przez kobiety na rynku pracy po zawarciu małżeństwa i decyzjach o posiadaniu potomstwa⁶⁵.

Warto zaznaczyć, że z wieloletnich badań autorki tego artykułu wynika, że prawodawstwo japońskie w sposób dyskryminujący traktuje Japonki.

LEGAL AND SOCIAL ASPECTS OF THE AMENDMENT TO THE AGE OF MAJORITY IN JAPAN INTRODUCED ON 1 APRIL 2022

Summary

On 1 April 2022, an amendment to the Civil Code (Jap. Minpō) entered into force in Japan to change the definition of the age of majority. For the first time in that country's history, the threshold for reaching the age of majority has been changed.

The article discusses the legal provisions that have been revised in connection with the amendment to the Japanese Civil Code and the social challenges that accompany this legal change.

---

⁶⁴ Ibidem.

⁶⁵ Por. B. Jelonek, *Statistical trends...*; Eadem, *Współczesne regulacje prawne...*; Eadem, *Ewolucja instytucji...*

The previous age of majority had been in force in Japan since 1876. The aim of the 2018 amendments to the Japanese Constitution and Electoral Law was to lower the active age of voting rights from 20 to 18, and thus to involve citizens at an earlier age in the political, social and economic life of the country.

On the other hand, the change of the Civil Code and the introduction of the age of majority from 20 to 18 on 1 April 2022 aimed to increase the social participation of young people by including 18- and 19-year-olds in deciding about their own lives, about their academic and professional paths, starting a family and concluding civil law contracts and taking responsibility for their decisions and dealing with the consequences arising from them.

This legal change leads to the fact that citizens who now enter adulthood earlier than their peers in previous years in Japan will now have more economic freedom, but at the same time, they must bear in mind the full range of legal consequences and responsibility for their actions.

The legal amendment to the age of majority discussed in the text, as intended by the Japanese legislator, aims to create the conditions for young Japanese people to make economically and politically informed decisions, thereby preparing young citizens more consciously for the challenges related to their participation in the economic life of this country.

Keywords: adulthood – Japanese law – Minpō – legal capacity – minor

LITERATURA

- Age of adulthood expected to be lowered to 18 in April 2022 but concerns remain*, <https://mainichi.jp/english/articles/20180314/p2a/00m/0na/017000c> (dostęp: 9 VI 2022).
- Age of adulthood lowered in Japan, but half of 18-year-olds do not feel like adults*, <https://www.nippon.com/en/japan-data/h01289/> (dostęp: 9 VI 2022).
- Age restrictions in Japan: drinking, smoking, voting & more*, <https://www.realestate-tokyo.com/living-in-tokyo/japan-info/age-restrictions/> (dostęp: 15 VI 2022).
- Awareness survey of 18-Year-Olds. Results of 7th and 8th installments announced*, <https://www.nippon-foundation.or.jp/en/news/articles/2019/20190304-26104.html> (dostęp: 12 VI 2022).
- Batkalova K., Galiev A., *Rites of passage in Japanese traditional culture*, http://papers.iafor.org/wp-content/uploads/papers/iicj2016/IICJ2016_26954.pdf (dostęp: 9 VI 2022).
- Coming of Age Day, a big event for Japanese youths, is steeped in tradition*, <https://www.stripes.com/news/coming-of-age-day-a-big-event-for-japanese-youths-is-steeped-in-tradition-1.15223> (dostęp: 9 VI 2022).
- Coming-of-Age Day in Japan in 2023*, <https://www.officeholidays.com/holidays/japan/coming-of-age-day> (dostęp: 9 VI 2022).
- Federowicz K., *Wiek pokrzywdzonego i świadka w czasie przesłuchania*, w: *Przesłuchanie małoletnich i ofiar przestępstw seksualnych*, Warszawa 2020.

- Japan govt ads use popular anime to publicize adult age change*, https://www.nippon.com/en/news/yjj2022010800148/?cx_recs_click=true (dostęp: 9 VI 2022).
- Japanese cities struggle to hold Coming of Age Day ceremonies due to COVID-19 surge*, <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/01/08/national/coming-of-age-ceremonies-omicron/> (dostęp: 11 VI 2022).
- Japanese Coming-of-Age Day incites rite of passage*, <https://okinawa.stripes.com/community-news/japanese-coming-age-day-incites-rite-passage> (dostęp: 9 VI 2022).
- Jaśkiewicz K., *Osoba fizyczna*, w: *Leksykon cen transferowych*, pod red. J.F. Miki, Warszawa 2019.
- Jelonek B., *Ewolucja instytucji japońskiego małżeństwa*, „Ogrody Nauk i Sztuk” 2016, t. 6.
- Jelonek B., *Statistical trends and law regulations of Japanese marriage*, „Miscellanea Anthropologica et Sociologica” 2016, no. 17(3).
- Jelonek B., *Współczesne regulacje prawne i perspektywy zmian instytucji japońskiego małżeństwa na kanwie art. 24 Konstytucji Japonii*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie” 2015, z. 9 (*Kobieta w prawie i polityce*).
- Jelonek B., *XIX-wieczne procesy tworzenia Japońskiego Kodeksu Cywilnego*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie” 2015, t. VIII (*Rozprawa o metodzie prawa i polityki*).
- Kościółek A., *Art. 152*, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1, t. 2, pod red. T. Zembrzuskiego, Warszawa 2020.
- Melton J. Gordon, *Religious Celebrations: An Encyclopedia of Holidays, Festivals, Solemn Observances, and spiritual commemorations*, Denver, Oxford 2011.
- Meyer M., *Japan: a concise history*, Maryland 1993.
- Official Age of Adulthood in Japan Lowered to 18*, https://www.nippon.com/en/japan-data/h01285/?cx_recs_click=true (dostęp: 11 VI 2022).
- Piegzik M., *Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych w japońskim prawie cywilnym*, „Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis” 2015, vol. 4(2).
- Schmidt C., *Civil Religion and Second Medernity in Japan*, w: *Social Commentary on State and Society in Modern Japan*, pod red. Y. Sugita, Osaka 2016.
- Seijin no Hi : the celebration of Coming of Age in Japan*, <https://jw-webmagazine.com/seijin-no-hi-the-celebration-of-coming-of-age-in-japan/> (dostęp: 9 VI 2022).
- Seijin no Hi. The Japanese 20 years old coming-of-age celebration*, <https://www.kanpai-japan.com/lifestyle/seijin-no-hi> (dostęp: 9 VI 2022).
- Seijin-Shiki – ceremonia wejścia w dorosłość*, <https://www.oyakata.com.pl/kultura-japonska/seijin-shiki-ceremonia-wejscia-w-doroslosc> (dostęp: 2 VII 2022).
- “Seijinshiki” (coming-of-age ceremonies)*, <https://www.nippon.com/en/features/jg00064/> (dostęp: 9 VI 2022).
- The “Seijin-shiki” and “Furisode”*, <https://livinginjapan.net/2020/01/00485/> (dostęp: 9 VI 2022).
- Thomson Ch., *Japan lowers age of adulthood*, „The Oxford Blue – Oxford University’s independent newspaper”, <https://www.theoxfordblue.co.uk/2022/05/04/japan-lowers-age-of-adulthood/> (dostęp: 9 VI 2022).
- Umeda S., *Japan: Voting Age Lowered from 20 to 18*, <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2015-06-24/japan-voting-age-lowered-from-20-to-18/> (dostęp: 12 VI 2022).

Virus casts shadow over once-in-a-lifetime Coming-of-Age ceremonies, <https://www.japantimes.co.jp/news/2021/01/11/national/coronavirus-coming-of-age-ceremonies-japan/> (dostęp: 9 VI 2022).

Working Conditions and the Labor Market – Revision of National Holiday Law Increases Consecutive Holidays, „Japan Labor Bulletin” 2000, no. 39(3), s. 6.

Williams W.R., *Celebrating Life Customs around the World: From Baby Showers to Funerals*, Denver 2017.

Young Japanese surveyed on new legislation toughening criminal penalties from 18 years old, https://www.nippon.com/en/japan-data/h01008/?cx_recs_click=true (dostęp: 7 VI 2022).